

СТАНОВИЩЕ

От Камелия Дончева Ханчева, доцент по направление 3.2. (Психология на развитието), д-р по психология; Катедра Обща, експериментална, развитийна и здравна психология, ФФ, СУ

по конкурса за „доцент“ по професионално направление

3.2 Психология (Когнитивна психология и психолингвистика), обявен в ДВ, бр. 96 от 19.11.2021

за нуждите на Философски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

Основание за изготвяне на становището: заповед РД 38-587/10.12.2021 на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“

1. Общи положения

Документи за участие в конкурса, по реда и в срока предвиден от закона, е подал един кандидат: гл. ас. д-р Николай Руменов Рачев от СУ „Св. Климент Охридски“.

В съответствие с минималните национални изисквания и допълнителните изисквания на СУ „Климент Охридски“, настоящето становище е изготвено въз основа на документите, постъпили по конкурса. Представените по конкурса документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ от 23.01.2019 г

Гл. ас. д-р Николай Руменов Рачев има завършено висше психологическо образование, с придобити две магистърски степени: Магистър по клинична и консултативна психология 2001 и Магистър по трудова и организационна психология 2001 в Софийски Университет „Св. Кл Охридски“. Владее на високо професионално ниво английски, френски и руски езици, които активно използва в научно-изследователската си работа. От 2004 година Николай Рачев е хоноруван асистент, а от 2006 редовен асистент към специалност Психология, ФФ на СУ. През 2008 защитава дисертация на тема "Измерения на музикалното преживяване" по научна специалност Обща психология. След успешната защита и до настоящия момент е главен асистент към катедра Обща, експериментална, развитийна и здравна психология. Кандидатът е предложил хабилитационен монографичен труд, който не повтаря представения за придобиване на образователната и научна степен "доктор".

2. Хабилитационен труд

Кандидатът гл. ас. д-р Николай Рачев е представил хабилитационен труд под формата на монография, публикувана през 2018 от Университетско издателство "Св. Климент Охридски." със заглавие Рационалност в културен контекст. Този труд изпълнява всички изисквания за монография и напълно съвпада с тематиката на обявения конкурс, с което са изпълнени изискванията на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“, чл. 105, (1).т. 3. Хабилитационният труд е резултат от многогодишен изследователски и теоретичен опит в областта на когнитивната наука и по-специално рационалността и взимането на решения. Емблематичното за homo sapiens „рацио“ бива дефинирано отвъд философската традиция, която Николай Рачев добре познава, в термините на психологическото познание, чрез операционализирането на конструктите като рационалност, уклон при съжденията, взимане на решения и др. Критичният обзор на двупроцесните теории за висшето познание създава основа за формулирането на високо продуктивни изследователски хипотези и очертава насоката на търсене на межкултурни влияния и контекст върху, считани за универсални, ефекти при мисловните процеси.

3. Изпълнение на минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“

С избраните за конкурса публикации и цитати гл. ас. д-р Николай Рачев, покрива минималните национални изисквания за заемане на длъжност „доцент“ в областта на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология с общо 450,79 точки (по група показатели А, В, Г и Д) при необходими 400. По конкретно: за група А, Б и В, съответно показател 1, показател 2, показател 3 са изчислени 150 точки - степента „доктор“ (50 т.) и хабилитационен труд (100 т.). Изискването за публикации за доцент според група Г (П4 до П10) от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ е кандидатът да е събрал най-малко 200 точки. Според представената справка кандидатът има 205,79 т., като следва да се отбележи, че половината от тях са от публикации в индексирани и реферирани в световни бази данни издания. Това са както самостоятелни, така и съвместни публикации на световно научно ниво. Необходимите 50 т. от цитирания са надвишени почти двойно, отново индиректен показател за качеството на научните публикации на кандидата. Допълнителни 145 точки по показател Е не са включени в общата оценка,

но следва да се имат предвид с оглед активната и успешна проектна дейност, включително в качеството му на ръководител на проект и участник в международни и национални проекти. Справката е изчерпателна и предоставя необходимата информация. Спазени са изискванията на задължителното библиографско описание на публикациите и цитиранията.

4. Публикации

В пълната справка за научните трудове на гл. ас. д-р Николай Рачев са описани общо 21 научни публикации, от които една самостоятелна монография (хабилитационен труд). Сред представените за конкурса публикации са 17 статии, студии и доклади (в списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове), от тях 8 са на български език и 9 на английски език.

Публикациите на Николай Рачев, осъществени в международно сътрудничество с големи екипи от изследователи следва да бъдат оценени в два плана. Първо, съдържателно, тези публикации отразяват сферата и посоката на научните интереси на Рачев от последното десетилетие. Почеркът при планирането и дизайна на изследванията, може да се разпознае безпогрешно. Възползването от натуралистичната квази-експериментална постановка (свързана с глобалните процеси около пандемията) е осъществено при ултимативното спазване на висока изследователска етика, ясна цел за ползите и ограниченията и с огромна отговорност към евентуалните практически действия, информирани от резултатите.

Второ, във формален аспект, Николай Рачев е водещ автор в най-значимият от практическа гледна точка фрагмент от широкомащабно проучване с 88 181 участници от 47 държави в което се изследва модериращото влияние на стресът, притесненията и доверието при формулировката в Задачата с болестта и се проверяват предвижданията на теорията за оценъчната тенденция.

Всички публикации (самостоятелни и в съавторство) тематично и съдържателно са в областта на обявения конкурс.

5. Научно-изследователска дейност и научни приноси

Научни приноси Теоретични приноси на гл. ас. д-р Николай Рачев: В основния монографичен труд са обобщени основните достижения на евристиката и теоретичните допускания за уклоните в

мисленето и взимането на решения. Безспорен принос на монографията е проблематизирането на установените систематични отклонения от рационалните решения, които хората правят под различни влияния в светлината най-вече на контекстуално-културните фактори. Медиращото влияние на културата при отчитане на влиянието на умствените способности върху решенията е плодотворна посока на търсения и огромен потенциал за влияние върху важни сфери на обществения живот, като образователната, например. Върху тези теоретични и изследователски обобщения се надгражда приложният компонент на хабилитационния труд – разработената изследователска програма, насочена върху участието на културата в доброто мислене.

Принос към развитие на теорията на когнитивната наука е статията в съавторство с Нелсън Кауан. „Merging with the path not taken: Wilhelm Wundt’s work as a precursor to the embedded-processes approach to memory, attention, and consciousness“, публикувана в престижното списание *Consciousness and Cognition*. Задълбочените познания в историята и теорията на когнитивната психология са демонстрирани по безспорен и увлекателен начин. Далече от носталгията по пионерите в областта на паметовите изследвания и с погледа на последователен учен и изследовател, Николай Рачев формулира връзката, разкриваща приемствеността и развитието на идеите на Вунд в новите теоретизации на работната памет.

Приносите на коректно описаните като репликиращи известни парадигми, изследвания са в темпоралното и културно контекстуализиране. Репликирането на изследователски парадигми се прави с прецизност към метода и дизайна, и с ясна изследователска задача да се провери влиянието на множество фактори от контекстуален, времеви и културален порядък, върху получаваните зависимости. Прецизния анализ на данните и находчивото издигане на алтернативни обяснителни хипотези са категорично предимство и безспорен научен принос в публикациите на кандидата.

Принос към приложната сфера на психологическото научно познание са насоките за конструиране на послания, оказващи влияния в определена посока върху общественото мнение и съответно поведението на различни групи хора. Изследванията и тяхното безпристрастно представяне са ценен принос на науката за осъзнаване на собствените процеси и овладяване на склонността, присъща на човешките същества да участват и съучастват в продуцирането и разпространението на изкривени факти и послания. Отговорността на изследователя и учения е изпълнена, остава прилагането в практиката (едно пожелание към хората, отговорни за прилагането на основаващи се на доказателства теории)

Проекти

Д-р Николай Рачев е активен участник в научни проекти. Той има разработени, спечелени и успешно реализирани два проекта в качеството му на Ръководител, участвал е в три други проекта по НИС. За последните две години Николай Рачев е част от два големи международни изследователски проекта, като ръководител на българската страна.

Други приноси

По инициатива и в резултат на консистентните усилия на гл. ас. д-р. Рачев към специалност Психология на СУ е създадена функционална лаборатория – Лаборатория по когнитивна психология Incoglab: поведенческа лаборатория за контролирани психологически експерименти, която има широка изследователска и обучителна дейност и се радва на голяма популярност сред студентите от специалност Психология от момента на създаването си през 2013г.

Николай Рачев е осъществил три работни посещения в престижни Европейски и Американски университети и лаборатории, водещи в когнитивната наука. Участвал е в над 20 научни форума с доклади, постери и презентации.

6. Преподавателска дейност

Гл. ас. д-р Н.Рачев е титуляр на три основни курса в бакалавърската програма по Психология – Когнитивна психология (Първа и втора част) и Психолингвистика, както и на един курс в програмата на Факултета по Педагогика. Има разработени три курса в магистърските програми, два от които на английски език. Като асистиращ, д-р Н. Рачев, преподава в 6 курса в различни бакалавърски и магистърски програми. Той продължава традицията на Когнитивните сесии за представяне на студентски научно-изследователски проекти при завършването на курсовете по Когнитивна Психология. Огромната ангажираност със студентските проекти може да бъде частично проследена през показателя за извънаудиторна заетост, многократно надхвърлящ обичайните рамки. Николай Рачев е бил научен ръководител на четири успешно защитени дипломни работи.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Гл. ас. д-р Николай Руменов Рачев – отговаря на всички изисквания на ЗРАСРБ и на правилниците за неговото приложение както в страната, така и в Софийски Университет. Научното му и професионално развитие, преподавателската му и изследователска практика са основно в СУ „Св. Кл. Охридски“. Николай Рачев е титуляр през последните години на всички лекционни курсове, които са предмет на настоящия конкурс. Цялостното творчество на кандидата се характеризира с методологична и аналитична прецизност, оригиналност на интерпретациите и експлицитна връзка с възможните практически приложения на резултатите. Гл. ас. д-р Н. Рачев притежава богат изследователски опит, показващ несъмнените му способности за самостоятелна работа, както и за водене и участие в научни национални и международни екипи. Високата оценка на научната и преподавателската дейност на гл. ас. д-р Николай Рачев ми дават всички основания категорично да подкрепя избирането му за „доцент“ по професионално направление 3.2. Психология (Когнитивна психология и психолингвистика) в Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

25.03. 2022

гр. София

Член на научното жури:

(доц д-р Камелия Ханчева)